

DIS-Norge, Slekt og Data
Forbundet for Norske Museumsvenner
Forbundet KYSTEN
Foridsminneforening
HIFO – Den norske historiske forening
LMK – Landsforbundet av Motorhistoriske kjøretøyklubber
Landslaget for lokalhistorie
Landslaget for Lokal – og Privatarkiv
Museumsbanerådet
Norges Husflidslag
Norges Metallsøkerforening
Landsforeningen for Luftfartøyvern

Norsk Folkedraktforum
Norsk Folkeminnelag
Norsk Forening for Fartøyvern
Norsk Heraldisk Forening
Norsk Fyrhistorisk Forening
Norsk Jernbaneklubb
Norsk Kulturarv
Norsk Skipsfartshistorisk Selskap
Norsk Slektshistorisk Forening
Norske Akevitters Venner
Rutebilhistorisk Forening
Norges Linforening

Norges kulturvernforbund

22. januar 2018

Kulturdepartementet

Høring – forslag om endringer i stedsnavnloven

Det vises til høring om forslag til endringer i stedsnavnloven med høringsfrist 22. januar 2018.

Norges kulturvernforbund står ikke på listen over høringsinstanser. Det er derimot naturlig at vi uttaler oss i denne saken, siden dette har med kulturminner å gjøre: Formålet med stedsnavnloven er, etter § 1, «å ta vare på stedsnavn som språklige kulturminner».

Norges kulturvernforbund er en paraplyorganisasjon for de frivillige landsdekkende organisasjonene som jobber med å ta vare på, og videreføre kulturarven vår, både de fysiske kulturminnene og den immaterielle kulturarven. Vi har i dag 24 medlemsorganisasjoner, med nesten 2000 lokallag og 230 000 medlemmer. En av våre medlemsorganisasjoner er Landslaget for lokalhistorie (LLH), som står som høringsinstans. Dette høringssvaret er utarbeidet i samarbeid med LLH, og sendes på vegne av dem og Kulturvernforbundets øvrige medlemsorganisasjoner.

Oppsummering av saken

Kulturdepartementet legger i høringen frem forslag om endring i lov om 18. mai 1990 nr. 11 om stedsnavn. Endringsforslagene som fremmes gjelder §3, om navnevern, og §6 om saksbehandlingsregler i stedsnavnsaker. Endringsforslagene har som mål å gi kommunene større selvråderett i saker som gjelder fastsetting av stedsnavn.

Kulturdepartementets argumenter og Kulturvernforbundets kommentarer til disse

§3 andre ledd i stedsnavnloven lyder: «Eit nedverd stadnamn kan berre bytast ut med eit anna namn som har tradisjon som namn på det same namneobjektet. Unntak kan gjerast dersom særlege grunnar taler for det». Kulturdepartementet fremmer forslag om at dette leddet ikke lenger skal gjelde norskspråklige navn. Disse vedtakene kan dermed ikke klages på til Klagenemnda for stedsnavnsaker. En ny regel unntar samiske og kvenske stedsnavn fra denne endringen.

Departementet nevner gode grunner for at vernet av samiske og kvenske navn skal videreføres – vurderinger som Kulturvernforbundet støtter. Kulturvernforbundet er imidlertid svært skeptisk til

vurderingen av at kommuner og fylkeskommuner skal unntas fra navnevern for norskspråklige navn, da dette – som departementet selv medgir – vil svekke vernet for de norskspråklige stedsnavn. Departementet skriver (s.2) at «Kommunen får dermed den endelige kompetansen til å sette navn på tettsteder, grender, veier og liknende, innenfor kommunens grenser». Vår vurdering er at selv om ansvaret delegeres til disse, vil det i de fleste kommuner og fylkeskommuner være begrenset kompetanse i å forvalte navnevernet i samsvar med stedsnavnloven. At departementet ikke legger frem forslag til endring i kompetansen som stat, kommune og fylkeskommune har til å vedta skrivemåte av stedsnavn (s. 12), bygger opp under vår bekymring. Departementet vil kompensere for dette ved å skjerpe kravene til opplysning av en navnesak før vedtak, ved at navnekonsulentene skal rådgi om både skrivemåte, navneskikk og navnsetting. At navnekonsulentene fortsatt skal ha denne rollen i saksbehandlingen er vel og bra, men ikke tilstrekkelig siden kommunene og fylkeskommunene stilles fritt til å gjøre vedtak, uavhengig av faglig rådgiving, og at klageadgangen foreslås fjernet.

Samtidig vurderer departementet (s. 12) at forslaget ikke vil ha «vesentlige administrative og økonomiske konsekvenser». Bruk av navnekonsulenter vil tvert imot kreve økte økonomiske ressurser. Dersom forslaget til endring blir vedtatt, må det foreligge et budsjett som imøtekommer denne utgiften.

I tillegg vil det være flere prosesser eller interessenter som kan påvirke beslutningstakerne. Dette påpeker departementet også selv (s. 4): «Det må understrekes at stedsnavnloven på tross av det som er nevnt ovenfor, ikke i seg selv skal være til hinder for samfunnsutvikling og endringer i administrative inndelinger, for eksempel ved kommunesammenslåinger», og (s. 7): «Navnevernet etter stedsnavnloven skal likevel ikke være til hinder for nydanning av navn». Vi tror at det er en spesielt stor fare for at private økonomiske interesser vil klare å få gjennomslag for sine navneønsker.

Kulturvernforbundet påpeker at også andre fagkompetanser bør rådføres i forhold til valg eller endring av navn. De frivillige kulturvernorganisasjonene har bred kompetanse på lokalhistorie og tradisjoner, og mange av våre medlemsorganisasjoner deltar i stedsnavnsarbeid i alle deler av landet. Dette bør videreføres og systematiseres. Spesielt bør historielag rådføres i slike prosesser, men også kystlag, Fortidsminneforeningen og eventuelt andre. Dette vil styrke det brede folkelige engasjementet i denne type saker. Denne forankringen vil spesielt være viktig dersom det ikke lenge er mulighet for å klage på kommunens eller fylkeskommunens valg av navn, der de er i strid med §3 andre ledd.

Kulturdepartementet viser (s. 4) til UNESCO-konvensjonen for vern av den immaterielle kulturarven, som Norge ratifiserte i 2006, og som slår fast at stedsnavn er immaterielle kulturminner. Stedsnavnloven er sågar nevnt i tilslutningen som en av lovene som ivaretar forhold som kommer inn under bestemmelsene i konvensjonen. Departementet vurderer selv at de foreslåtte endringene er innenfor rammene som følger av UNESCO-konvensjonen, men skriver samtidig at «En ratifikasjon av UNESCO-konvensjonen innebærer ikke at Norge har forpliktet seg til et bestemt nivå for vern av stedsnavnene». Det beskrives ikke her hva departementet legger i begrepet «nivå». Når departementet samtidig omtaler endringsforslaget som en svekkelse av navnevernet, og understreker at andre hensyn kan vurderes som viktigere, blir argumentasjonen lite troverdig. Kulturvernforbundet vil da stille spørsmål om departementet har som intensjon å lage en tolkning av den internasjonale forpliktelsen som ratifikasjonen faktisk medfører som tillater en svekkelse av navnevernet, og i så fall hva verdien av en slik forpliktelse vil være.

Kulturvernforbundets svar på høringen

Kulturarven vår – historien og bakgrunnen vår – har stor betydning for samfunnet vårt og for oss som individer. Det gir en forståelse for hvor vi kommer fra, for hva som har påvirket oss og hvordan vi har utviklet oss. Det sier noe om hvem vi er, og gir oss en forankring, tilhørighet og identitet. Betydningen av tradisjon og tilhørighet i forbindelse med bruk av navn med lang historie og bakgrunn på et sted, kan derfor ikke undervurderes. Dette er spesielt viktig i en tid med økende mobilitet i samfunnet.

Departementet viser en god forståelse for betydningen av stedsnavn. Likevel fremmes det et endringsforslag som vil gi kommunen og fylkeskommunen større frihet til å velge et stedsnavn som kan

fortrenge et annet stedsnavn som har tradisjon som navn på det samme navneobjektet. Under avsnittet «Hva er et navnevalg?» (s. 6), står det først at «Kommunen kan velge å bygge på den lokale navnetradisjonen», og litt lenger ned at «Kommunen kan også velge å lage nye navn på nye adresser, som er nye navneobjekter. ... Bestemmelsene i stedsnavnloven er ikke til hinder for dette». Endringsforslaget svekker med andre ord kommunens plikt til å ivareta kulturarven og lokalhistorien. Når andre hensyn kan komme foran, eller ulike interesser påvirke en beslutning i egen favør, blir systemet for ivaretagelse av kulturarven mer sårbart enn før. Når vi nå står ovenfor store endringer i forhold til kommunestrukturen, vil det være behov for tydelige regler i forhold til valg av stedsnavn og skrivemåte.

Kulturvernforbundet er derfor uenig i departementets avveining (s. 9) av hensynet til vern av stedsnavn som kulturminne og hensynet til kommunenes selvråderett, der endringsforslaget lar sistnevnte hensyn gå foran. Departementets vurdering er (s. 9) at «kommunene og fylkeskommunene i utgangspunktet ønsker å videreføre nedarvede stedsnavn som har tradisjon på stedet, og at de *som oftest* vil følge de nevnefaglige rådene de vil få etter de foreslåtte endringene i saksbehandlingsreglene» (vår kursiv).

Kulturvernforbundet påpeker viktigheten av at navnekonsulentenes virksomhet i Språkrådet ikke svekkes. Vi støtter forslaget om at navnekonsulentene skal gi råd om både navnevalg, navneskikk og skrivemåte, men ønsker at dette veies høyere enn kommunenes selvråderett.

Vi viser for øvrig til Kommunal- og moderniseringsdepartementets høring om kommunevåpen og kommuneflagg med høringsfrist 15. mars 2017, og Kulturvernforbundets høringssvar til denne. Høringene likner, i at departementenes forslag går ut på at kommunens selvråderett veies høyere enn betydningen av å ivareta kulturarven. Dersom det blir «fritt frem» i forhold til både navnevalg og kommunevåpen, vil dette medføre en stor risiko for ivaretagelse av kulturarven og videreføring av viktige tradisjoner.

Vi savner for øvrig i høringen en forklaring av Kartverkets funksjon, utover det som står beskrevet (s. 5) om at det frem til 1. juli 2015 var de som fastsatte skrivemåten av bruksnavn.

Mvh

Toril Skjetne

Generalsekretær
Norges kulturvernforbund